

Klank-inhoud-chiasme in die Ma^{ca}lot-Psalms (Ps 120-134)

H Viviers

Abstract

Semantic-sonant chiasmus in the ma^{ca}lot-psalms (Ps 120-134)

Semantic-sonant-chiasmus forms part of the variety of chiastical patterns in classical Hebrew poetry. Although not well-known it is an acknowledged poetical technique. The interesting combination of semantics and phonology simultaneously prevents monotonous repetition in a poem. At the same time it helps to create structural and semantical cohesion in a poem. In each ma^{ca}lot-psalm it links adjacent components and subtly emphasizes theme(s). It also plays an important role in the ma^{ca}lot-collection as a whole. Together with and in combination with other poetical techniques, it reiterates the literary unity of the collection.

1 Inleiding

Verskillende soorte chiasmes¹ kom voor in prosa en poësie. Watson is korrek as hy die funksie van 'n chiasme soos volg omskryf: "By and large, the basic function of chiasmus is to relieve the monotony of persistent parallelism. At a more specific level, chiastic patterns can be either structural in function or expressive"². In elke individuele geval sal dus bepaal moet word wat die skrywer of digter wou bereik met die gebruik van hierdie bepaalde stylfiguur. Hiermee word terselfdertyd Alter³ se belangrike uitspraak oor kunstige taalgebruik ("stilistiek") in die algemeen, onderstreep: "For a reader to attend to these elements of literary art is not merely an exercise in 'appreciation' but a discipline of understanding". Insae in die aanwending en funksionering van stylfiguur (o a) dra dus by tot die verstaan van die betekenis van 'n teks, die (kunstige) eenheid al dan nie daarvan, die literêre behendigheid van die outeur en die leeservaring van die leser in die algemeen.

In 'n onlangse studie na die (literêre) samehang van die ma^{ca}lot-bundel⁴ is die stylfiguur klank-inhoud-chiasme geïdentifiseer. Op daardie stadium was daar onsekerheid of hierdie stylfiguur werklik bestaan. By nadere ondersoek is die bestaan van hierdie stylfiguur bevestig as 'n erkende tegniek van die Ou-Testamentiese digters. Gevolglik is besluit om hierdie ietwat minder bekende stylfiguur en die rol daarvan in die ma^{ca}lot-bundel, van nader te bekyk.

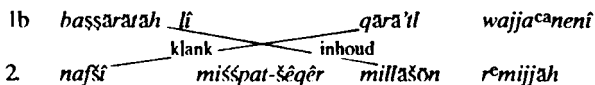
'n Klank-inhoud-chiasme is 'n chiasme wat sigself gelyktydig op twee verskillende taalvlakke manifesteer, naamlik semanties en fonologies. Kselman⁵ definieer hierdie stylfiguur soos volg: "I have termed this technique semantic-sonant chiasmus, in which one leg of the chiasmus is formed by a pair of words of similar meaning (the semantic pair), and the other leg is produced by a pair of words of similar sound (the sonant pair)". Die semantiese paar beperk hy egter tot identiese woorde of woordpare en die klankpaar tot "consonantal assonance". Watson⁶ trek die definisie nog nouer en toon voorbeelde aan waar beide bene tegelyk assonansie en semantiese ooreenkomste toon. In die ma^{ca}lot-bundel kom soortgelyke

voorbeelde voor soos deur Kselman en Watson uitgewys. Die breë definisie van Kselman hierbo word egter as riglyn gebruik vir die identifisering van hierdie bepaalde stylfiguur.

In wat verder volg word klank-inhoud-chiasmes in die verskillende *ma^{ca}/a*-psalms geïdentifiseer, hulle funksies word bepaal en ook die rol wat hulle in die *ma^{ca}/a*-bundel as geheel speel.

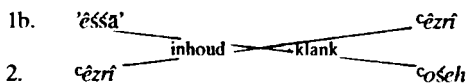
2 Die voorkoms en funksies van klank-inhoud-chiasmes in die *ma^{ca}/a*-psalms.

Psalm 120: stiges 1b⁷ en 2 vorm 'n klank-inhoud-chiasme:

Die *î*-uitgange van 1b word weer opgeneem in 2 se *nafšî*, terwyl die "nood" in 1b inhoudelik klop met die "vals lip" en "leuenagtige tong" van 2. Nie alleen dra hierdie stylfiguur hier (saam met ander poëtiese tegnieke⁸) by tot die hegte binding van stige 1b (=strofe 1) aan die stigegroep 2-4 (=strofe 2) nie, maar dra dit ook subtiel by tot die ontsluiting van die hooftema wat in 1b fokus: die leser/hoorder word onmiddellik ingelei in die "aanroep van Jahwe" en "nood" in en die illustrasie (inhoud) daarvan (2ev; vgl ook die band tussen *qārā'îl* en *haššîlāh*). Die hegte band tussen 1b en die res van die psalm weerlê ook die standpunt van Loretz⁹ dat 1b 'n sogenaamde glos sou wees.

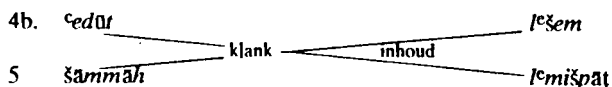
Psalm 121: 'n Klank-inhoud-chiasme kom hier posisioneel op dieselfde plek voor as dié van Psalm 120, tussen stiges 1b en 2:

Die inhoudsbeen word gevorm deur die identiese woorde *cēzrî* (vgl Kselman in inl), wat terselfdertyd anadiplose vorm. In 1b kom "my hulp" in 'n vraagsin voor (onsekerheid) en in 2 in 'n stelling (sekerheid). 'n Treffende kontras word ook bewerk deur die klankgelyke¹⁰ uitdrukkings *ēššā'* en *cošeh*. In 1b dra *ēššā'* by tot die onsekerheid van die stige. Op die klank af sou *cošeh* in 2 dieselfde moes doen, maar verkondig inhoudelik presies die omgekeerde: sekerheid in Jahwe die Skepper!

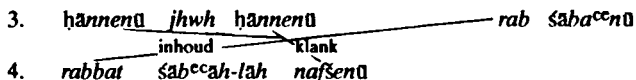
Die funksies van hierdie klank-inhoud-chiasme stem dus ook ooreen met dié van Psalm 120, naamlik temabeklemtoning en hegte binding tussen stiges 1b en 2 om die tematiese inleidingstrofe¹¹ van Psalm 121 te vorm.

Psalm 122: in stiges 4b-5 kom 'n klank-inhoud-chiasme voor:

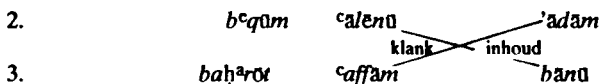
Die inhoudelike been word gevorm deur twee regsterme. Die klankbeen vorm ook deel van 'n sigsag-*paronomasia*-patroon, naamlik šê (3), šêššam (4a), lēšēm (4b) en šāmmāh (5). Die klank-inhoud-chiasme dra dus veral by tot die geïntegreerdheid van strofe 2 (stiges 3-5) wat eweneens chiesties opgebou is: Jerusalem, 'n plek van samekoms (3), stamme van Jahwe trek op (4a), (stamme) loof Jahwe (4b), (Jerusalem) plek van regspraak. Jerusalem as die godsdienstige, politieke en regssetel kry ook hierdeur sterk klem. Briggs en Briggs¹² wat *ʿedut l'jišrā'el* in 4b en die hele stige 5 as glosse beskou, oortuig nie in die lig van die voorafgaande nie.

Psalm 123: strofe 3 (stiges 3-4) word heg saamgebind deur 'n klank-inhoud-chiasme:

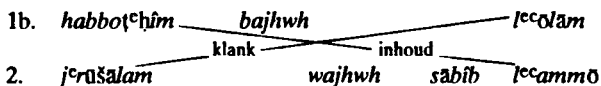
Die inhoudsbeen vorm terselfdertyd anadiplose om die "bidders" se oorversadiging van die spot en veragting deur die "vyande", sterk te benadruk. In 3 en 4 kom die stam *rb* elke keer emfaties aan die begin van 'n hemistige voor. Die *dativus ethicus lah* in 4 dra ook tot hierdie beklemtoning by. Die klankbeen¹³ vestig weer die aandag subtiel op die sleutelbegrip *hyn* plus "ons" (1^e pers mv uitgang) in die psalm (ook 'n teruggrype daarna in 2c šējjēhānneṇū). Die *enū*-uitgang dra hier ook by tot 'n droefgeestige atmosfeer in die klag. Seybold¹⁴ se beskouing dat stige 3 'n latere redaksionele toevoeging tot die "kern" van Psalm 123 is en Schmidt¹⁵ wat *rab* in stige 3 as dittografie beskou, kan dus nie aanvaar word nie.

Psalm 124: stigegroepe 1b-2 en 3-5 verbind ooglopend deurdat 1b-2 die (dubbele) protasis van die voorwaardekonstruksie vorm en 3-5 die (driedubbele) apodosis daarvan. 'n Subtiële verbinding word ook bewerk deur 'n klank-inhoud-chiasme gevorm deur die laaste hemistiges van 2 en 3:

Die inhoudsbeen vertoon ōok 'n klankooreenkoms (1^e pers mv uitgang) en die klankbeen ōok 'n semantiese verwantskap: die derdepersoon meervoud suffiks van *ʿaffām* verwys terug na 'ādām (kollektief) (vgl Watson se enger definisie van klank-inhoud-chiasme in die ini). Beide hemistiges word ook deur bywoordelike bepaling van tyd ingelei (b^c). "Vyande" en "ons" word hier subtiel benadruk. Briggs en Briggs¹⁶ se uitwys van 'ādām as glos, ignoreer die klank-inhoud-chiasme.

Psalm 125: in hierdie psalm kom daar drie klank-inhoud-chiasmes voor. Stiges 1b-2 (strofe 1) word onder andere deur hierdie stylfiguur saamgebind:

2. j e r u s a l a m h a r i m s a b i b l a h w a j i h w h s a b i b l e c a m m o c o l a m

|—————|
inhoud

|—————|
klank

'n Derde klank-inhoud-chiasme vorm 'n interessante bindingselement tussen die twee stansas (I = 1b-3b; II = 4-5b) van Psalm 125, tussen die begin-hemistiges van elkeen, 1b en 4:

1b. *habboṭehîm* ————— *bajhw*

inhoud              klank

4. *jhw* ————— *laʔobîm*

Psalm 126: 'n Klank-inhoud-chiasme tussen stiges 2a en 2b dra by tot hulle binding:

2a. *jimmāle'* — inhoud — "ons mond gevul"
 2b. "nasies se mond gevul" — klank — *ɕim-'ellêh*

Stiges 2b-3 word eweneens deur 'n klank-inhoud-chiasme gebind:

2b. (jo'm^crɔ baggɔjim) hɪgdil — jhw h la^{ca}sɔt im-'ellēh
 inhoud klank
3. hɪgdil jhw — la^{ca}sɔt cimmānrɔ (hajinɔ šcemeḥūm)

ISSN 0257-8891 = SKRIF EN KERK Jrg 13 (1) 1992

groot dinge gedoen (2b), Jahwe het groot dinge gedoen (3), Blydschap (3).

Psalm 127: stiges 2a en 2b bevat 'n klank-inhoud-chiasme as 'n verbindings-kriterium:

2a. šaw' lakēm maškimē qūm m'ah'are-šēbēt
 2b. 'oklē lēhēm ha'cašabīm ken jitten līdīdō šenā'

inhoud klank

Die inhoudsbeen se 'oklē lēhēm ... is 'n uitbreiding (sintetiese parallelisme) op dit wat in 2a gestel word. Dahood²³ bevestig die klankbeen. Wat die klankbeen betref is daar ook tussen die begin letters š en l van die eerste twee woorde van 2a en laaste twee van 2b in chiasiese patroon. Weer bind die klankbeen die stigegroep heg saam (vgl weer Ps 126) deur dit klankgelyk te laat begin en eindig, maar (inhoudelik) is dit sterk kontrasterend ter bevestiging van die hooftema: "Jahwe die soewereine Gewer van alle gawes ..." ²⁴. Duhm²⁵ fouteer dus om šenā' as 'n glos te beskou. Van der Lugt²⁶ sien ook 'n klankspel raak tussen lakēm (2a) en lēhēm(2).

Tussen stiges 5a en 5b is daar ook 'n klank-inhoud-chiasme:

5a. 'ašrē 'ašēr mille' ēt-'ašpāro mehēm
 5b. lo'-jebošū kī-jēdabbērū 'ēt-'ōjēbīm baššā'ar

inhoud klank

Wat die inhoudsbeen betref brei 5b sinteties op 5a uit. Die klankbeen sluit weer die stigegroep se begin en einde heg saam (vgl hierbo en Ps 126).

Die twee klank-inhoud-chiasmes vervul in Psalm 127 'n belangrike strukturele funksie (vgl Watson in die inl). Beide kom voor aan die einde van elke stanza (I=1b-2b; II=3-5b) wat die paralleliteit²⁷ van die twee stansas bevestig.

Psalm 128: hierdie psalm bevat in totaal vier klank-inhoud-chiasmes. 'n Klank-inhoud-chiasme kom voor in die verbinding 2-3a:

2. jēgīa' kaffēkā kī to'kel 'ašrēkā
 3a. 'ēšrēkā kēgēfēn porijjah bējarkēre bērēkā

klank inhoud

Die inhoudsbeen bevestig Grossberg²⁸ se vermoede dat jarkēre (3a) dubbelsinnig²⁹ kan wees en ook 'n suggestie kan wees na "thighs, loins, generative organs (cf Gen 46:26; Judg 30:8)", in plaas van die gewone betekenis "diep binne-in". Netsoos wat die man sy "arbeidsvrug geniet" (to'kel=geniet³⁰), "geniet" hy ook "sy vrugbare vrou" in die privaatheid van sy huis. Die klankbeen lê ook 'n subtile verband tussen "geluk" en "vrou".

In stiges 5b-6 kom daar 'n dubbele klank-inhoud-chiasme voor:

5b. jērušalām kol jēmē hajjēkā
 6. ur'eh-bānīm lēbānēkā šalōm

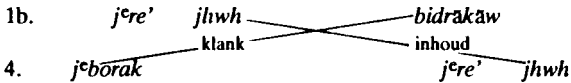
inhoud klank

Die klankbeen³¹ is voor-die-hand-liggend. Die inhoudsbeen se twee pole veronderstel beide 'n lang en geseënde lewe (beide ook sinekdogee stylfigure). Die tweede klank-inhoud-chiasme in 5b-6 lyk soos volg:

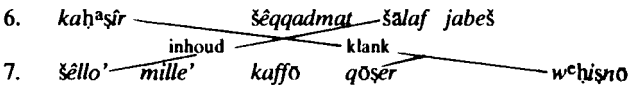
Die klankbeen word gevorm deur die tweede persoon enkelvoud suffikse (en roep ook in 'n mate die inhoudelike assosiasie van "n lang lewe" van beide betrokke hemistiges op). Die inhoudsbeen is voor-die-hand-liggend. Word die klankbene buite rekening gelaat is die blote inhoudelike chiatiese patroon tussen 5b en 6 baie duidelik. Behalwe vir hegte binding word die elemente "stad", "land", "vrede", "lang lewe" en "gesinslewe" met mekaar geïntegreer.

Die vierde klank-inhoud-chiasme lê 'n netjiese band tussen die (een stige-) inleidingstrofes (Ib en 4) om die hooftema te benadruk (hiér gefokus)³² en beaam ook die paralleliteit van die twee stansas (I= 1b-3b; II=4-6) van Psalm 128 (vgl weer Ps 125):

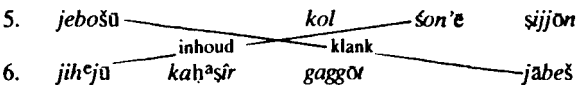

Die klankbeen vorm ook deel van 'n klankspel regdeur die psalm, naamlik tussen die begrippe *bidrakaw* (1b), ten dele *b^ejarkere* (3a), *j^eborak* (4) en *j^ebarêkka* (5a). Die hegte binding tussen 1b en 4 diskrediteer ook Seybold³³ se standpunt dat 1b 'n latere redaksionele toevoeging is.

Psalm 129: strofe 3 (stiges 5-7) bevat twee klank-inhoud-chiasmes wat meewerk tot die samebinding hiervan:

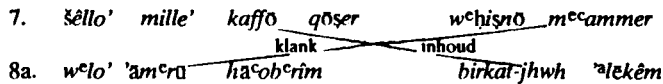
Die klankbeen se een pool, die vergelyking "soos gras", stem ooreen met twee elemente by die ander pool, naamlik "maaier" en "vou van sy kleed". Wat die inhoudsbeen betref brei stige 7 uit op stige 6, naamlik "gêén oes nie". Beide hestigmities van die inhoudsbeen word ook deur die *šē* partikel ingelei, wat terselfdertyd anadiplose vorm. Die tweede klank-inhoud-chiasme kom voor in die verbinding 5-6:

Die inhoudsbeen se "haters van Sion" word heropgeneem deur die derdepersoon meervoud jussief "laat hulle wees soos ...". Die klankbeen word ook deur Allen en

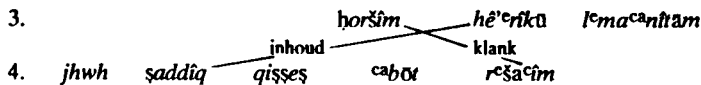
Dahood³⁴ erken.

Strofe 3 word ook aan strofe 4 (stiges 8a-8b) gebind deur onder andere 'n klank-inhoud-chiasme:

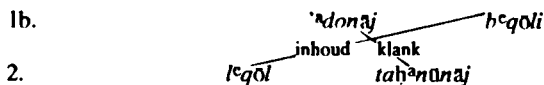
Die inhoudsbeen beklemtoon "gêén oes nie" en "gêén seën by die oes nie". Die klankbeen is duidelik. Klank-inhoud-chiasme werk dus doeltreffend mee om van stansa II 'n geïntegreerde eenheid te maak. Allen³⁵ erken hierdie stylfiguur indirek deur na die talle "word echoes" en "step parallelism" in stansa II te verwys, bevestigend van die eenheid daarvan. Seybold³⁶ se standpunt dat 5 en 8a redaksionele toevoegings is tot die "kern" van Psalm 129, verdien in die lig van bogenoemde nouliks kommentaar.

Nog 'n klank-inhoud-chiasme dra ook by om stansa I (1b-3) aan stansa II te koppel en die aandag te help vestig op die tematiese fokuspunt van die psalm³⁷. Hier verbind die slotstige van I(3) aan die openingstige van II(4).

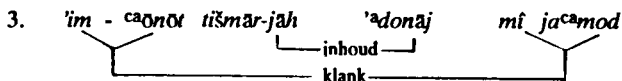
Die klankbeen word ook deur Van der Lugt³⁸ erken. Die inhoudsbeen het in beide gevalle met ploegaktiwiteit te make: "ploegvore trek" en "Jahwe wat die band/tuig verbreek".

Psalm 130: die verbinding van stiges 1b en 2 word bewerk deur 'n inhoudelike chiasme: "Uit die dieptes roep ek" ... (1b), "stem van my smekinge" (2) "Here luister na my stem" (1b), "laat u ore luister ..." (2), maar ook 'n klank-inhoud-chiasme:

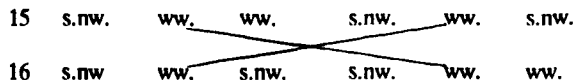

Die inhoudsbeen herinner aan Kselman (vgl inl) se definisie waar 'n identiese woord ingespan word. Burden en Van der Ploeg³⁹ wys daarop dat die wisseling in Godsdname *jhwh* (1b), *'adonāj* (1b,3) en *jāh* (3) om poëtiese redes gedoen is, sonder om dit egter uit te spel. Moontlik kon "klank", 'n (onbewuste?) motivering gewees het vir die keuse van *'adonāj* in die klank-inhoud-chiasme hierbo.

In stige 3 kom daar ook 'n klank-inhoud-chiasme voor waar die inhoudsbeen se twee vokatiëwe "Jahwe, Heer" hier langs mekaar, sterk beklemtoon word:

"a-e-ě-a-e"-assonansie⁴³. Die eerste hemistige van 16 brei ook inhoudelik uit op 15 se tweede hemistige (vgl hier die *Hif'il* wwe in beide), maar is ook klankverwant⁴⁴ deur assonansie soos aangedui deur die onderstreepte vokale. Stiges 15 en 16 word ook sintakties chiasities saamgebind:

Hegte binding en 'n sterk beklemtoning van Jahwe se seën vir Sion en inwoners (hooftema van Ps 132)⁴⁵ word hiermee bereik.

Psalm 133: 'n Klank-inhoud-chiasme dra by tot die binding van 2b en 3a:

Die klankbeen is duidelik. Daar is ook 'n klankspel tussen 'ah^aron (2b) en hêrmôn (3a)⁴⁶ en laasgenoemde en sijjôn (3a). Hoewel vaag is daar 'n assosiasie tussen die "olie op die kledingstuk" en "dou op Hermon".

In stiges 3a-3b is die klank-inhoud-chiasme opvallend:

Die klankbeen word bevestig deur Keel⁴⁷ en die inhoudsbeen is voor die hand liggend: dou is lewegewend in droë Palestina⁴⁸. Ook hier dra die klank-inhoud-chiasme subtiel by tot die onderstreping van die hooftema van Psalm 133⁴⁹.

Auffret⁵⁰ wys ook 'n treffende klankspel uit tussen *kaššēmēn* (2a) en *kt šam* (3b). Die inhoude wat op beide hierdie elemente volg, spreek van oorvloedige seën.

Slegs uit die voorafgaande kan Auffret⁵¹ toegegee word dat Psalm 133 'n "perfekte gedig" is. Dat stiges 2b en 3b redaksionele toevoegings⁵² is gaan hoegenaamd nie op nie.

Psalm 134: 'n Klank-inhoud-chiasme help met die verbinding van stansa I (1b-2) en stansa II (3) en die onderstreping van die hooftema daarvan ("lof aan en seën van Jahwe in Sion")⁵³:

Die stam *brk* en eiennaam Jahwe in die inhoudsbeen vorm terselfdertyd 'n (emfatiese) anadiplose⁵⁴. Seybold⁵⁵ ignoreer hierdie stylfiguur deur die eerste hemistige van 3 as 'n glos te beskou. Bo en behalwe die klankspel in die klankbeen

sien Auftret⁵⁶ ook 'n inhoudelike band tussen 2 se eerste hemistige en 3 se laaste hemistige (skeppingstradisie): "... the gesture of the hands of the servants makes a fitting echo of his (=Jahwe, *my invoeging*) characteristic work of having made heaven and earth".

Dit is merkwaardig dat hierdie klank-inhoud-chiasme waarmee Psalm 134 eindig, korreleer met die klank-inhoud-chiasme waarmee Psalm 121 begin (vgl die stamme *cs* en *ns*). Die funksie hiervan word hieronder bespreek.

3 Die rol van klank-inhoud-chiasme in die *ma^{ca}/α*-bundel as digterlike tegniek.

Klank-inhoud-chiasme vervul nie alleen 'n funksie binne individuele *ma^{ca}/α*-psalms nie, maar speel ook 'n rol in die *ma^{ca}/α*-bundel as geheel.

Hoewel die *ma^{ca}lor*-bundel (Ps 120-134) van oudsher af erken is as 'n eenheid, loop die menings uiteen oor waarin hierdie eenheid bestaan⁵⁷. In 'n onlangse studie⁵⁸ is bevind dat die *ma^{ca}lor*-bundel 'n literêre eenheidswerk is. Die netwerk van woordherhalinge, ooreenstemmende sinskonstruksies, soortgelyke stylfigure, 'n doelbewuste (nie-rigiede) chiasiese geheelopbou en 'n deurlopende vertrouensstema regdeur die bundel bevestig dit baie pertinent. Die bundel is waarskynlik oorspronklik as 'n na-eksiliese meditasie- of oordenkingsboek binne en buite die kultus gebruik. Die latere redaksionele opskrif *šir hamma^{ca}lor* mag moontlik op 'n (selektiewe) herinterpretasie van die bundel as kulties-liturgiese handleiding (waardeur die bundel sg "aankoms", "fees", "afskied" sou weerspieël), dui.

Klank-inhoud-chiasme speel binne die *ma^{ca}/α*-bundel 'n belangrike rol om die eenheid daarvan te bevestig. Dit het deel gevorm van die repertorium van digterlike bou-elemente waaruit die Ou-Testamentiese digters kon kies vir die voordrag en skryf van hulle gedigte. Die digter(s)⁵⁹ van die *ma^{ca}/α*-bundel het klank-inhoud-chiasme saam met en in kombinasie⁶⁰ met ander stylfigure⁶¹ ingespan in die komposisie van die bundel. Hoewel klank-inhoud-chiasme en die ander stylfigure ook elders in die Ou Testament voorkom, vind ons 'n konsentrasie van dieselfde stylfigure hier in die *ma^{ca}/α*-bundel teenwoordig wat die eenheid daarvan onderstreep. Klank-inhoud-chiasme kom in elke *ma^{ca}/α*-psalm voor met 'n verskeidenheid van funksies (vgl hierbo en 4 Konklusie).

'n Merkwaardige strukturele funksie (maar ook subtiel ekspressief) van klankinhoud-chiasme word bewerkstellig deur hierdie stylfiguur byna identies te herhaal aan die begin en einde van die *ma^{ca}/α*-bundel:

Psalm 121

- 1b. 'eššá' cenaj 'el-hêharim me'ajin jabo' cêzri
 inhoud klank
 2. cêzri me'cim jhwh cošeh šamajim wā'ares

Psalm 134

2. sɛd-jɛdekẽm qodẽš obaraku 'èt-jhw̃h
inhoud klank
3. jɛbarẽkɛka jhw̃h misijjõn ɔsɛh šamajim wa'ares

Die klankbeen in beide gevalle is voor-die-hand-liggend, en feitlik identies (vgl dieselfde stam *ns*). Die twee inhoudsbene ("seën aan en van Jahwe"; "hulp van Jahwe"), vorm in beide gevalle ook anadiplose, waar die betrokke hemistiges feitlik volledig herhaal word. Hierdeur word *inclusio* oor die geheel van die bundel bewerk. Antitetiese parallelisme in 132:18 en 120:7 (enigste voorkoms in die betrokke gedigte), die skeppingstradisie en 121:2 en 134:3 en die "opening" van die bundel met twee individuele vertrouensliedere (120,121) en die "sluiting" daarvan deur twee lofliedere (133,134), beaam die *inclusio* oor die bundel as geheel.

Dit word vandag redelik algemeen aanvaar dat die Ou-Testamentiese digters geskoolde vakmense van hul kuns was. Die wisselende gebruik van dieselfde tegniek, naamlik klank-inhoud-chiasme (e a stylfigure) bevestig dan ook hul veelsydigheid. 'n Moeilike vraag om te beantwoord is of klank-inhoud-chiasme doelbewus of onbewus deur die digter gebruik word? Kselman wat Masson⁶² aanhaal, verskaf hierop die beste antwoord nog: "These patterns [of vowels and consonants] are seldom consciously worked out by the poet, and even more rarely are they consciously analysed by the reader or listener. On the other hand, the poet with a good ear is aware that one version of a phrase or line sounds better than another, and the reader is aware to some extent of pleasure in the sound ... The pattern seems to occur to the poet as a melody may to a composer".

4 Konklusie

4.1 Klank-inhoud-chiasme is 'n erkende digterlike tegniek. Dit vorm deel van 'n verskeidenheid van chiasmes tot beskikking van die digter vir die skep van 'n gedig.

4.2 Klank-inhoud-chiasme voldoen in besonder aan die algemene funksie van chiasmes, naamlik die deurbreking van eentonige herhaling (vgl Watson in die inl), deur die interessante kombinasie van semantiek en fonologie tegelyk.

4.3 Die spesifieke funksies van klank-inhoud-chiasme in die *ma^{ca}/ot*-psalms is beide struktureel en ekspressief (vgl Watson in die inl). Strukturele funksies: dra by tot die onderlinge binding van stanzas (125:1b en 4 [stanzas I en II]; 128:1b en 4 [stanzas I en II]; 129:3-4 [stanzas I en II] en 134:2-3 [stanzas I en II]); dra by tot die onderlinge binding van strofes (120:1b-2 [strofes 1-2]; 129:7-8a [strofes 3-4]; 133:3a-b [strofes 2-3]; dra by tot die onderlinge binding van stiges (121:1b-2; 122:4b-5; 123:3-4; 124:2-3; 125:1b-2; 126:2a-b, 2b-3; 127:2a-b, 5a-b; 128:2-3a, 5b-6; 129:5-6, 6-7; 130:1b-2; 131:2a-b; 132:3-4, 15-16; 133:2b-3a); werk mee tot die geïntegreerdheid van enkele stiges (125:2; 130:3; 131:1c). Klank-inhoud-chiasme speel ook 'n rol by die opening en afsluiting van stanzas (bv 127:2a-b, 5a-b wat stanzas I en II afsluit) en gedigte in geheel waar dit in daardie bepaalde posisies voorkom. Ekspressiewe funksies: speel 'n rol by die beklemtoning van die hoofemas van psalms (120:1b-2; 121:1b-2; 125:1b-2; 127:2a-b; 128:1b en 4; 129:3-4; 131:1c, 2a-b; 132:15-16; 133:3a-b; 134:2-3) en ook nuwe-temas (al die oorblywende voorbeelde). Strukturele funksies ("binding") is oorheersend en opvallend, terwyl ekspressiewe funksies subtiel figureer (soos agtergrondmusiek). Die kombinasie van klank én inhoud en die bande hierdeur gelê, dra by tot die geïntegreerdheid/kohesie van elke gedig.

4.4 In aansluiting by die vorige punt speel klank-inhoud-chiasmes 'n belangrike rol om die eenheid van gedigte te beklemtoon, veral waar daar van moontlike sogenaamde glosses sprake sou wees.

4.5 Klank-inhoud-chiasme speel 'n belangrike rol saam met en in kombinasie met ander stylfigure regdeur die *ma^{ca}lor*-bundel, om die literêre eenheid daarvan te bevestig.

4.6 Die belangrike rol wat klank-inhoud-chiasme in die *ma^{ca}lor*-bundel speel bevestig die belangrikheid van die verstaan van die poëtië van digwerke vir die verstaan van die betekenis daarvan.

NOTAS

- 1 Vergelyk J A Loader, "Tekste met 'n wysheidsperspektief", in *Woorde wat ver kom* (Die literatuur van die Ou Testament, deel 1, reds F E Deist en W S Vorster), Kaapstad 1986, 109-111. Vergelyk ook W G E Watson, *Classical Hebrew Poetry. A guide to its techniques* (JSOT suppl 26), The University of Sheffield ²1986, 201-208 en deur dieselfde skrywer, "Chiastic patterns in Biblical Hebrew poetry", in *Chiasmus in Antiquity. Structures, analyses, exegesis* (ed by J W Welch), Hildesheim 1981, 118-168.
- 2 Watson, *a w*, 1986, 205. In sy vroeëre studie op chiasmes, *a w*, 1981, 146, beskryf hy die strukturele funksies van 'n chiasme soos volg: "To open a stanza or poem, to close a stanza or poem, to link components of a poem, to indicate the mid-point of a poem". Ekspresiewe funksies is die volgende: "Merismus, reversal of existing state, emphatic negation or prohibition, strong contrast or antithesis, other functions".
- 3 R Alter, "Introduction to the Old Testament", in *The literary guide to the Bible* (ed by R Alter and F Kermode), London 1987, 21.
- 4 H Viviers, *'n Teksimmanente ondersoek na die samehang van die ma^{ca}lor-psalms (Ps 120-134)* (ongepubliseerde DD-proefskrif), Universiteit van Pretoria 1990.
- 5 J S Kselman, "Semantic-sonant chiasmus in Biblical poetry", *CBQ* vol 58 (1977), 219. Die voorbeelde wat hy aanhaal is verteenwoordigend deur die O T (uit Gen, 2 Sam, Jer, Eseg, Ps, Spr, Pred, Klaagl). Vergelyk ook A R Ceresko, "The chiastic word pattern in Hebrew", *CBQ* vol 38 (1976), 309-311, wat indirek erkenning aan hierdie stylfiguur gee sonder om dit presies te definieer of die funksie(s) daarvan uit te wys.
- 6 W G E Watson, "Further examples of semantic-sonant chiasmus", *CBQ* vol 46 (1984), 31-33.
- 7 Teksverwysings volg die stige-indeling van *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, byvoorbeeld 120:1a (=opskrif), 120:1b (=vs 1), 123:2a, 2b, 2c (=vs 2).

- 8 Vergelyk Viviers, *a w*, 27-29.
- 9 O Loretz, *Die Psalmen II. Beitrag der Ugarit-Texte zum Verständnis von Kolometrie und Textologie der Psalmen, Psalm 90-150* (AOAT 207/2), Neukirchen-Vluyn 1979, 240. Vergelyk ook Ceresko, *CBQ* vol 38 (1976), 306-308 waar hy aantoon hoe chiasmes tekskritiese probleme help oplos.
- 10 Vergelyk ook H W M van Grol, "De exegeet als restaurateur en interpreet. Een verhandeling over de Bijbelse Poëtica met Ps 121 als exempel, I en II", *Bijdr* vol 44 (1983), 250, wat na hierdie klankooreenkoms as "rijm" verwys.
- 11 Vergelyk Viviers, *a w*, 37-40.
- 12 A C Briggs & E G Briggs, *A critical and exegetical commentary on the book of Psalms*, vol 2 (ICC 15), Edinburgh 1969, 448,450.
- 13 Vergelyk ook D Grossberg, *Centripetal and centrifugal structures in Biblical poetry* (SBL monograph series 39), Atlanta 1989, 36, wat die klankbeen bevestig.
- 14 K Seybold, *Die Wallfahrtspsalmen. Studien zur Entstehungsgeschichte von Psalm 120-134* (BTSt 3), Neukirchen-Vluyn 1978, 33.
- 15 H Schmidt, *Die Psalmen* (HAT 15), Tübingen 1934, 223.
- 16 Briggs & Briggs, *a w*, 452.
- 17 Vergelyk Viviers, *a w*, 74-76.
- 18 A Berlin, "Lexical cohesion and Biblical interpretation", *HS* vol 30 (1989), 37.
- 19 Seybold, *a w*, 33; W Beyerlin, *Weisheitliche Vergewisserung mit Bezug auf den Zionskult. Studien zum 125. Psalm* (OBO 68), Göttingen 1985, 27-31.
- 20 Seybold, *ibid*.
- 21 B Duhm, *Die Psalmen* (KHC 14), Tübingen 1899, 274.
- 22 W S Prinsloo, "Psalm 126: Wie met trane saai, sal met blydschap maai", *NGTT* vol 28 (1987), 233.
- 23 M Dahood, *Psalms III, 101-150. Introduction, translation and notes with an appendix, the grammar of the Psalter* (Anc B 17A), New York 1970, 223, volg vir Freedman na.
- 24 Vergelyk Viviers, *a w*, 97.
- 25 Duhm, *a w*, 275.
- 26 P van der Lugt, *Strofische structuren in de Bijbels-Hebreeuwse poëzie* (Dissertationes Neerlandicae Series Theologica), Kampen 1980, 410.

- 27 Vergelyk J A Burger, *Die chokmatiese psalms* (ongepubliseerde DTh-proefskrif) Unisa, Pretoria 1985, 91.
- 28 Grossberg, *a w*, 44.
- 29 Vergelyk ook die dubbelsinnigheid van *bnh* ("gesin bou" of "huis bou") in Psalm 127, wat 'n "tweeling"-psalm saam met 128 vorm.
- 30 Vergelyk C C Keet, *A study of the Psalms of Ascents. A critical and exegetical commentary upon Psalms cxx to cxxiv*, London 1969, 65. Ook in Hooglied word "eet" as metafoor vir seksuele omgang gebruik.
- 31 Vergelyk ook L C Allen, *Psalms 101-150* (WBC 21), Waco 1983, 184.
- 32 Vergelyk Viviers, *a w*, 111.
- 33 Seybold, *a w*, 33, 62.
- 34 Allen, *a w*, 189; Dahood *a w*, 233.
- 35 Allen, *ibid*.
- 36 Seybold, *a w*, 28.
- 37 Vergelyk Viviers, *a w*, 121.
- 38 Van der Lugt, *a w*, 414.
- 39 J J Burden, *Psalms 120-150* (Skrifuitleg vir Bybelstudent en gemeente), Kaapstad 1991, 73; J P M van der Ploeg, *Psalmen, deel 2. Psalmen 76 T/M 150* (BOT 7B), Roermond 1974, 382.
- 40 Vergelyk R R Marrs, *The šyry-Hm'lwṯ* (Psalms 120-134). A philological and stylistic analysis (unpubl PhD thesis), The John Hopkins University, Baltimore 1982, 183.
- 41 Allen, *a w*, 198.
- 42 Vergelyk Viviers, *a w*, 140.
- 43 Vergelyk Van der Lugt, *a w*, 422.
- 44 *Ibid.*, 421.
- 45 Vergelyk Viviers, *a w*, 158.
- 46 Vergelyk A Berlin, "On the interpretation of Psalm 133", in *Directions in Biblical Hebrew poetry* (JSOT suppl 40, ed by E R Follis), The University of Sheffield 1987, 145; Vergelyk ook Van der Ploeg, *a w*, 404.
- 47 O Keel, "Kultische Brüderlichkeit-Ps 133", *FZPhTh* vol 23 (1976), 79.
- 48 Vergelyk Dahood, *a w*, 253.

- 49 Vergelyk Viviers, *a w*, 169, 170.
- 50 P Auffret, "Essai sur la structure du Psaume 133", *BN* vol 27 (1985), 29.
- 51 *Ibid.*
- 52 Vergelyk Seybold, *a w*, 26 en Briggs & Briggs, *a w*, 476.
- 53 Vergelyk Viviers, *a w*, 177.
- 54 Vergelyk Van der Ploeg, *a w*, 406 en B Gemser, *De Psalmen: Tekst en uitleg*, Nijkerk 1968, 194.
- 55 Seybold, *a w*, 59, 74.
- 56 P Auffret, "Note on the literary structure of Psalm 134", *JSOT* vol 45 (1989), 88-89.
- 57 Vergelyk Viviers, *a w*, 1-2, 14-24.
- 58 *Ibid.*, 181-226.
- 59 *Ibid*, 217-221. "Een digter" wat vir die skryf van die *ma^calot*-bundel verantwoordelik sou wees is 'n logiese konklusie en sou na verdere (sosiohistoriese) navorsing op "een skool" kon dui.
- 60 Vergelyk Watson, *a w*, 1981, 149-158.
- 61 Vergelyk Viviers, *a w*, 218.
- 62 Kselman, *CBQ* vol 58 (1977), 223. Masson is 'n literêr-kritikus wat hierdie uitspraak gemaak het na aanleiding van vokale- en konsonante-patrone in Europese poësie.